

חרפת אירוקה 1955

מאת עמוס קינן

ועל המסגד הקטן שהיום הוא כנסייה קטנה, והשירים המנסרים סביב.

כמו בימי דון-קישוט

סרגוסה דומה בדיוק לתמונה שצויר ולסקו. אותם הבתלים, אותו הגשר על אותו נהר האברו, אותו נהר שדון-קישוט ונסוה פנסה הפליאו בו עלילות. בעצלתיים הוא זורם לו, רחב ורדוד, כמו בימי דון קישוט. מאומה לא השתנה. סרגוסה מלאה חיילים. כל הדרך מלאה חיילים. בכל כפר קטן ובכל עיירה קטנה קסרקטין גדול, וחילים הדומים צועדים הלוך ושוב בתרגילי סדר. מי שאינו חייל יכול להיות שוטר, ואם לא שוטר, יש גם גארדיה סיביל. הגארדיה סיביל משוטטים זוגות וזוגות לאורך כל הדרכים וכל הכבישים, ומספרם מספיק כדי לכבוש את סין. פעם אחת נסעתי בטרמפ בסנדור של הגארדיה סיביל. הקורפורל שמח לקבל סיגריות אנגליות, והשתדל לעשן אותן מהר, אחת אחרי השנייה. עוד אחד היה שם, דומה לרודולף ולטיגו, שהחזיק גבעול ירוק בפה ולעס אותו כל הדרך בפרצוף, משועמם. הוא יכול היה להרוג זכוב באותה שלוחת נפש שמישהו אחר היה יורה בגבו של מישהו אחר. השנים האחרים בסנדור הצטנפו ופיקו.

הייתי גם בגואדאלאקארה, שתיאלי שם קפה

ויותר אין לי מה לספר עליה. למרדני הגעתי בחצות.

ריחון של פראנקו

מרדני דומה לעיר אירופית מודרנית במורח-התיכון. נדמה היה לי, משום מה, שהייתי בה מאה פנים לפני כן. במרדני קנתי שני ספרים וקראתי אותם עד תום, מה שלא הספקתי לעשות בפאריס בחצי שנה. האלקאה הוא הרחוב המרכזי והיפה, שוקק חנויות ותיירות. שם תמצא מקלות גולף ומכנסי רכיבה, דורבנות וכובעי ציד, ציוד לדיג תת-ימי ותרמוסים נאים, זקטים ספורטיביים וחפיסות קלפים ושל-תנות רולטה קטנים ורובים ואקדחים וסכרי גים, הכל הכל חוץ מחזיריבר לירות בהם. אתה יכול לקבל את הרושם שלפחות מחצי תושבי ספרד עוסקים בספונט ושיע-שועים. אוניברסיטה חסוה אצטונויו דומה בדיוק לאלקאה, אף הוא מלא מקלות גולף. הבניינים המהינבים ביותר במרדני הם בנייני הבנקים, חברות הביטוח, ושאר חברות מחברות קטנות. בית האופרה עלוב מאין כמוהו. אורחי מרדני צועדים ברחו-בות בבגדי גברדין זולים ומקומטים, שפם דיקי, משקפי שמש ונעלים בצבע חום-לבן, וצבע עורם אינו שחום ואינו לבן, אלא מין צבע האופייני לעור שלא טעם מים או שמש מזה עיזן ועיזנים. כל אורח מד-

ספרד אינה רק ארץ תוריאדורים וקרבות-פרים, אף לא ארץ התיירים. הגיטארות והקסטניטות בלבד. ישנה גם ספרד האמיתית — ארץ העוני, הרעב, ההרג, הכלא וההגלייה. אותה חש בכל חריפותה ואותה תיאר עמוס קינן ברשימה זו.

הצגות הקולנוע מתחילות ב-11.00. בתי היין וכל שאר הבתים פתוחים עד אור הבוקר. הלילה לא נוצר לשינה, לשם כך קיים היום. שום ספרדי, זקן או צעיר, אינו עולה על יצועו לפני 3.00 אחר חצות. אבל בברצלונה שמחים רק תמורת יין וסיגריות, שמחירים אפס פרוטה. ואולי קצת פחות, אם אתה חיר. פועל ספרדי משתכר ליום 35 פוטות, כמחיר ארוחת צהרים במסעדה בינונית. לכן אינו יכול לשמוח חינם. אם נמאס לו, הוא יכול להצטרף לשמונה רבבות האדם שהו-כרנו לעיל.

במוזיאון לאמנות חדישה מציגים תמונות כחולות של פיקסו, האיש שצויר את גרניקה. ואפילו מוכרים גלויות צבעוניות. ממש כשם שההוצאה המדעית הטובה ביותר של כל כתבי לורקה היא זאת שהופיעה במרדני בשנת 1954, עם הקדמה של חורחה גילן, ידדו הקרוב של לורקה, וממש כשם שתק-ליטים של השירים הנפלאים שחיבר עם המר-סיקה הנפלאה שצוירף להם נמכרים בכל חנות תקליטים מסן-סבסטיאן עד מלגה.

אלף זקנות, ישישות, מקומטות, מכוערות, שחוחות, בעינים כרות, לבושות שחורים, פוסעות בתהלוכת נכאים מסלאסה סן-חווה. בידים רועות מחזיקות נרות רועדים מהב-הבים. הצורה חלודה ותוף מרוט גותנים את הקצב לתהלוכה. ארבעה גברים קרחים גושאים על אלונקה בובת שעוה המתארת בתולה אחת מנצרת. הזקנות ממלמלות, שרות כל אחת לעצמה שיר חרישי ללא מילים ולא מנגינה. מבין שפתים סדוקות ללא שיניים. הן שולטות בספרד.

הביאו את צפת מספרד

מרדני דומה למרדני 650 קילומטרים. עשיתי אותם בטרמפ. איש מהספרדים שהואיל לקחת אותי במכוניתו לא ניסה לדבר איתי. ואם ניסה, חזר בו מיד שני צעדים אחורנית. אין זה נכון בספרד לדבר. לשון בלתי נבונה עלולה להשתרוב מראש חלוי על חבל.

הדרך המתפתלת ברמת אראגון וקסטיליה היא שוממה, פראית, הררית. נזכרתי בסי-בוב הישן של הקסטל — כאן יש 600 קילומטר קסטל. מאחורי כל סיבוב יכול יצועני עם רובה ישן לעצור דיוויזיה. הם, זחם, מין חום הניגר משמים לוהטים ללא צבע על הרים קרחים ללא צבע. כמה גפנים דלות מתעלפות פה ושם, ונתל חרב חותך יחד ושם את קו-הירכס. גשר הקשתות העתיק יודע לספר שבחורף מתמלא הערוץ מים נסחף. פעם, כאשר עדיין היה במה להאמין, גשפן על ההרים האלה הום המובחר ביותר של האנושות כולה — דמם של אנדרה מאלרו, ארנסט היינגוויי, ג'והן סטיינבק, ארתור קסטלר ועוד רבים אחרים. אבל זה לא חשוב, ונדלג על הפרק הזה.

חלק הגון מהדרך הזאת עברתי ברגל. נחצת השמש הלוהטת, לבדי עם האדמה הצחוחה. עלות הצב עבור על פני, והאכרים ביהמי אותי בבוקר טוב או בערב טוב, פעם בשעתיים היתה עוברת מכונית ולר-קחת אז לא לוקחת אותי. עברתי כפרים דיבם. אין דבר פיוטי כמו כפר ספרדי, על בתי הלבנים או התכולים, הדומים כל כך לצפת (אני חושד שמישהו הביא את צפת מספרד), על השקות ברכו הכפר וה-צפת השואבות מים, בתי היין הקטנים, ישרק מחצצת קנים דקה מפרידה ביניהם ובין הזבובים ולתש השמש, אך כמה קריר בסנים!

האמיתית, לא ספרד של התיירים והגיטארות והקסטניטות, אלא ספרד שאותה הרגשתי בכל החריפות, מבלי לראות.

בתי-יין, בתי-קולן, בתי-קפה

ברצלונה היא עיר ים תיכונית נס-לאה. ראמבלה קטלונגיה ופסאן דה גראסיה וכל הראמבלות האחרות רחבות כמו שאנו-אליזה, שוקקות אדם, ומשתפכות אל הנמל בעליות. מסביב נמל מסעדות זעירות וצבעוניות כמו במאסי, כמו בנא-פולי, עם סרטנים וצדפות. בתי יין בכל פינה, בסימטאות הצרות כמו בנאפולי, כמו בעכו.

יין לא שותים כאן בכוסות, לא בבקב-קי, רק בחביות. כל היום, בכל הרחובות, בכל הכבישים, בכל הדרכים, מגלגלים חביות יין וחביונות יין. בתי היין הם כוכים אפלים, ארוכים ועמוקים מאד ומקומרים מאד. כש-אתה עומד בפתח אינך רואה את קצה האולם, כה רחוק וכה אפל. החביות נערמות עד לתקרה.

בין כל שני בתי-יין בית-קולן אחד, ובין כל שני בתי-קולן בית-קפה, ובין כל שני בתי-קפה עוד בית-יין ועוד בית-קולן. נערים בני שמונה עשרה, דקי גורה ושחומי פנים, בעלי עינים עצובות, עומדים בבאים נכונים לשעשע את התיירים. המלצר מגיח על ה-שולחן בקבוק אחד ועשר כוסות, כוס אחת בשבילך ותשע כוסות לנערים המשחקים, לנשים הצמאות ולג'יטאריסטים הקרחים. ה-גיטאריסט הקרח שותה כוסית ומנגן שיר, האשה הצמאה לוקחת כוס ומריקה אותה. בגנמייה אחת, והנער השחום יוצא במחול

ירוק, תדוי ומצפצף

פרנקו. משנת 1936 עד שנת 1939 כבש, בעזרת הדיביויות של מוסוליני והמפציצים של היטלר, את השלטון על

הארץ שהיתה עד אז תה שעה העניה, המפי-גרת והסוערת ביותר באירופה. בוקר אחד הועמד אל הקיר ונורה אדם בשם פדריגו גאי רסיה לורקה. הוא היה הזמיר של ספרד. היום שוב לא שר הזמיר ב-ספרד. בנות השיר שב-תו, ושירי הדולר היו-רוק של העולם החי-שי מנסר באוויר. מה זה ירוק, תלוי על ה-קיר ומצפצף? היום, ב-עזרת הדולר האמריק-אי, שולט פרנקו על ה-ארץ העניה, המפגרת והרמוסה ביותר באי-רופה. הם התביישו ת-מיד בדמוקרטיה שלהם, ואהבו רק שליטים מי-רדניים. אחם אפשר לר-בר, אתם אתם אשוד-היכן אתה עומ. כמו-כן, חוץ מאשר במקרה שפילגש אתה כרתה ברית עם סריס אחד ו-יתו שמו רעל עכב-

רים בקפה של עמוד החופש. אבל זה חומר טוב לטרט.

מאז אותו בוקר ליד הקיר כמו ארבעה מיליון איש ועזבו את ספרד. הם יושבים במקום שהם יושבים ומחכים למה שהם מתכים. עוד שמונים אלף איש הועמדו אל הקיר ונורו כחוק, כחמישה עשר ליום, וחמש מאות אלף נכלאו בבתי-הסוהר, ששום תייר עדיין לא ראה אותם. זוהי ספרד

הפלמנקו. אחר הוא מבקש סיגרה, עשדה-כוסית יין, ומודה בנימוס נוגע ללב.

בתודה אחת מנצרת

ארוחת בוקר אוכלים מ-10.00 עד 11.00. צהרים: מ-2.00 עד 3.00. אחר-כך ישנים, סייסה. ארוחת ערב אוכלים מ-10.00 עד 11.00. אחר כך יוצאים לרחוב.